

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2068, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2068, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Dosarul nr.3-3339/2020

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu 28

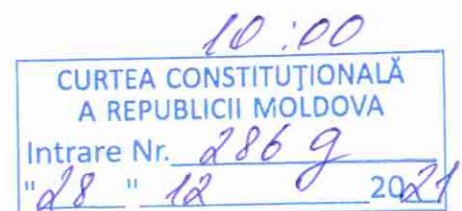
Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani), Judecător Vitalii Ciumac, în scopul asigurării examinării cauzei civile nr. 3-3339/2020 intentate la cererea de chemare în judecată în contenciosul administrativ depusă de Elena Savițki împotriva Autorității Naționale de Integritate a Republicii Moldova privind contestarea actelor administrative, Vă expediază sesizarea Curții Constituționale pe marginea cererii de ridicarea a excepției de neconstituționalitate înaintată de avocatul reclamantului Lilian Osoian.

Anexe: - copia încheierii din 10.12.2021 prin care s-a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 2 file;

- sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, pe 33 file;
- copia mandatului avocatului Lilian Osoian pe 2 file;
- copia cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, pe 1 filă;
- copia cererii de chemare în judecată, pe 36 file.

Judecătorul Judecătoriei Chișinău
(sediul Rîșcani)

Vitalii Ciumac

Dosarul nr. (2-20164060-12-3-28122020, 3-3339/2020)

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

str. Alexandru Lăpușneanu nr.
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție

1. AUTORUL SESIZĂRII

1. Nume Prenume: ELENA SAVIŢKI
2. Funcția: primar s. Borogani, r-ul Leova, Moldova
3. Adresa: s. Borogani, r-l. Leova
4. ?
5. Numele și prenumele reprezentantului: Lilian Osoian, în baza mandatului de avocat Seria MA nr. 1639516 din 21.12.2020
6. Ocupația reprezentantului: avocat CA „Lilian Osoian”, licența nr. 2682 din 19.06.2014.
- 7.
- 8.
- 9.

II. OBIECTUL SESIZĂRII:

10. Legea nr.133 din 2016 privind declararea averii și a intereselor personale (art.23) și Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, conțin mai multe articole care contravin Constituției în aspectul respectării principiilor securității juridice, prezumției nevinovăției și individualizării răspunderii, inclusiv procedura și garanțiile procesuale și anume.

Astfel art. 23 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale prevede: „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru răspunderea contravențională sau penală și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză„. Aceste prevederi sunt incerte (nu asigură securitatea juridică a raporturilor reglementate) și lasă câmp de acțiune discreționară și abuzivă din partea ANI, inclusiv admite ca o persoană să fie pedepsită de 2 sau

mai multe ori. Astfel actul de constatare al Autorității Naționale de Integritate se transformă în act de sancționare echivalent cu o hotărâre judecătorească de sancționare, deși sancționarea ar trebui efectuată în limitele unei proceduri contravenționale sau penale (Codul contravențional conține deja aceste componente și sancțiuni). Subsecvent aceste prevederi încalcă principiul previzibilității, individualizării răspunderii și prezumției nevinovăției. Privarea de dreptul de a exercita anumite funcții sunt sancțiuni contravenționale (penale), iar aplicarea în alt mod duce la dispersarea legislației contravenționale și încălcarea principiilor dreptății și individualizării răspunderii – interzicerea de a fi sancționat de 2 sau mai multe ori pentru aceeași faptă (art. 7 și 9 din Codul contravențional al RM) și în lipsa unui proces de judecată, în baza art.20 și 26 din Constituție: accesul liber la justiție și dreptul la apărare.

În aceeași ordine de idei sunt discutabile și alin. (6), (7) și (9) din art. 23 din aceeași lege:

„(6) Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin.(3)–(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electorale, **pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului său.** Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului.

(7) În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție publică sau de demnitate publică la data constatării averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese, **interdicția de 3 ani se aplică potrivit legii, de la data la care a rămas definitiv actul de constatare sau, respectiv, a rămas definitivă și irevocabilă hotărârea judecătorească prin care se confirmă existența averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese.**

(9) Nerespectarea prevederilor art.14 alin.(9), nedeținerea declarației de avere și interese personale în termenul și în modul stabilite de prezenta lege, după notificarea inspectorului de integritate conform art.27 alin.(7) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, precum și refuzul subiectului declarării de a depune declarația **constituie temeiuri pentru încetarea mandatului său, a raporturilor sale de muncă ori de serviciu.**

În contextul celor menționate art. 19 lit. f) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate prevede că inspectorii de integritate „sesizează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia **în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese;**”.

La fel art. 39 alin. (2) –(4) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate prevăd următoarele:

„(2) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămîne definitiv, Autoritatea sesizează în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

(3) Prin derogare de la dispozițiile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunea disciplinară este aplicată în termen de 6 luni de la data la care rămîne definitiv actul de constatare sau de la data la care expiră termenul de contestare, în cazul în care actul de constatare al inspectorului de integritate nu a fost contestat.

(4) Din moment ce actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese rămîne definitiv, Autoritatea, în termen de 3 luni, adresează instanței de judecată o cerere de chemare în judecată privind declararea nulității absolute a actului administrativ emis/adoptat sau a actului juridic încheiat direct ori prin persoane terțe, sau a deciziei luate cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, **cu excepția cazurilor în care anularea actelor menționate ar aduce daune interesului public.**

Considerăm că încetarea raporturilor de serviciu sau mandatului trebuie să aibă loc în cadrul unei proceduri echitabile de ordin disciplinar, contravențional, etc. unde sunt garantate drepturile pretinsului delincvent, cercetarea obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei, precum și asigurarea principiului individualizării răspunderii. Legile din domeniul integrității menționate mai sus nu garantează standardele menționate cum ar fi în principal că indiferent de caracterul faptei (neesențială, comisă pentru prima dată, înlăturarea consecințelor, etc.) pentru toți se aplică o singură sancțiune: „decăderea din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică... pe o perioadă de 3 ani”.

Legea respectivă conține prevederi care încalcă principiul neretroactivității legii și aplicării unei sancțiuni mai severe, cum ar fi:

Articolul 24. Dispoziții tranzitorii

[...]

(12) Situațiile de conflict de interese nesoluționate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, precum și cele apărute după intrarea ei în vigoare, se declară și se soluționează conform prevederilor prezentei legi.

Competențele stabilite prin Legea nr. 133 și nr 132 din 17 iunie 2016 nu pot să contravină Legii statutului aleșilor locali, care sunt aleși prin mandat direct de către cetățeni. ANI echivalează un ales local cu un funcționar public ordinar. Aplicarea unor sancțiuni formal - arbitrare duce efectiv la lipsirea acestora de mandatul acordat de cetățean și afectează direct voința alegătorului care constituie baza puterii de stat.

Prin urmare, în cazul examinat este vorba de amestecul abuziv din partea autorităților administrației publice centrale în exercițiul puterii locale, neglijarea totală a standardelor Cărții Europene a Autonomiei Locale, încălcarea dreptului la un proces în instanțele de judecată, precum și încălcarea hotărârilor anterioare ale Curții Constituționale cu privire la APL și aplicarea răspunderii juridice

Contenciosul administrativ, în cadrul căroră se examinează actele de constatare ANI, are absolut alte sarcini. Astfel conform art. 43 din Codul administrativ al RM, nr. 116/2018, contenciosul administrativ se desfășoară conform principiului „contradictorialității”, care este opus principiului prezumției nevinovăției, iar art. 2 alin. (3) lit. b) din Codul respectiv expres exclude de la examinarea în procedură administrativă și de contencios administrativ „raporturilor juridice ale autorităților publice care acționează în baza Codului contravențional sau Codului penal;”. Subsecvent se observă o încălcare a principiilor constituționale, internaționale în domeniul drepturilor omului (prezumția nevinovăției, individualizarea răspunderii, dreptul la un proces echitabil, etc.) și a securității raporturilor juridice privind sancționarea sau aplicarea răspunderii juridice sub formă de privare de dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică pe o anumită perioadă.

În contextul celor menționate mai sus, pentru a evita conflictul de interese în speță s-a încercat și de a delega atribuțiile primarului aferente persoanei (instituției) secretarului (notă: în marea majoritate a localităților rurale lipsește funcția de viceprimar), dar oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat, interpretând restrictiv legislația în domeniul APL (autonomiei locale), notifică actele prin care primarul delegă unele atribuții secretarului sau altui funcționar din cadrul primăriei. În rezultat se creează un cerc vicios, care nu duce la soluționarea echitabilă a problemei. Autoritatea națională de Integritate intervine prin actele de constatare și sancționează primarii prin ridicarea mandatului.

Sunt excesive de asemenea și situațiile când alesul local este sancționat, încălcările fiind neesențiale, de multe ori formale. Pentru orice încălcări minore și pentru prima dată există doar prescripție (avertisment) și un termen pentru înlăturarea încălcărilor, pe când Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale aplică cele mai dure sancțiuni –ridicarea mandatului și interzice de a ocupa astfel de funcții pe un termen de 3 ani.

La fel nu este respectat principiul neretroactivării legii, drept garantat prin art.22 al Constituției. Legea se aplică și asupra situațiilor de până la data

adoptării Legii nr.132 din 17.06.2016 și asupra mandatelor de primar deja încetate.

Astfel considerăm că:

art. 23 alin. (3) și (4) - în partea prevederilor „și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză”, alin. (6), (7) și (9), precum și art. 24 alin. (12) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale;

art. 19 lit. f), art. 39 alin. (2) –(4) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate,

contravin prevederilor Constituției Republicii Moldova și standardelor internaționale în domeniul administrației publice locale.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

11. La 04 decembrie 2020 Inspectorul de Integritate al Inspectoratului de Integritate din cadrul Autorității Naționale de Integritate (ANI), D. Natalia Ivanov, a emis Actul de Constatare în privința reclamantei, nr. 287/21, prin care:

„1. Se constată că D. Savițki Elena, primar al s. Borogani, r-l. Leova, a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese, manifestat prin:

✓ nedecларarea (neinformarea) în conformitate cu art. 12, alin. (4), lit. a)-b), alin. (5) și alin.(7) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, *imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, Autorității Naționale de Integritate, despre conflictele de interese reale în care se afla.*

✓ nesoluționarea conflictelor de interese reale în conformitate cu art. 14, alin. (2) - (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

✓ semnarea/emiterea în privința persoanei apropiate –D. Savițki Ilie (soțul) a 17 dispoziții (acte administrative)

fapt prin care a admis consumarea conflictelor de interese, în conformitate cu art. 12 alin. (10) al Legii 133 /2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

2. Se decede D. Savițki Elena din dreptul de a exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, inclusive mandatul de primar, cu excepția funcțiilor electorale, pe o perioadă de 3 ani din data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive irevocabile a hotărârii

judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese.

3. Se sesizează Oficiul teritorial Hîncești al Cancelariei de Stat. în termen de 5 zile din momentul în care actul de constatare va rămâne definitiv, în vederea inițierii procedurii de revocare a D. Savițki Elena din funcția de primar al s. Borogani, r-l. Leova.

4. Se înscrie, D. Savițki Elena în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, din data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese.

5. Se aduce la cunoștință D. Savițki Elena actul de constatare și se informează despre dreptul de a-l contesta, în termen de 15 zile de la primirea acestuia în instanța de contencios administrative (MD-2068, mun. Chișinău. str. Kiev, 3, Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani)).”.

CU ACTUL DE CONSTATARE NR. 287/21 DIN 04.12.2020 NU SUNTEM DE ACORD, ÎL CONSIDERĂM NEÎNTEMEIAT ȘI ILEGAL EMIS ȘI SOLICITĂM ANULAREA INTEGRALĂ A ACESTUIA.

Cele menționate au la bază următoarele motive de fapt și de drept.

În calitate de primar al satului Borogani, raionul Leova, d. Elena Savițki, la 04.01.2016, l-a angajat la aceeași instituție, pe cet. Savițki Ilie, cu care este în relații apropiate cu caracter patrimonial – soț, în funcția de șofer, prin cumul, la 0,5 unități.

Această acțiune a fost dictată exclusiv de interesul public, cu scopul de a ajuta APL să-și atingă scopurile strategice și operaționale, folosind experiența profesională în domeniul auto și mecanicii auto, abilitățile, deprinderile, disponibilitatea persoanei angajate (soțului) pentru lucru cu program prelungit, nenormat, în anumite condiții neordinare, în zile de odihnă, zile libere legale, sărbători naționale și religioase, pe timp de noapte, etc.

Țin să menționez că în perioada anterioară angajării soțului, Savițki Ilie, în calitate de șofer, la Primăria Borogani, în cadrul unui seminar informativ, organizat de către CNI la Leova, a fost consultată că angajându-l pe soț în funcția de șofer, nu apare nici un conflict de interese, deoarece șoferul nu are acces la informațiile cu care se operează în instituție.

Primăria satului Borogani are la balanță autoturismul marca CHERY TIGGO, anul producerii 2008. În 2015, când și-a început activitatea de primar, i-

a fost predat acest autoturism în stare nefuncțională. A întreprins acțiunile necesare pentru a-l repara și a-l utiliza în interesul primăriei, pentru transportarea tuturor funcționarilor.

Personal D. Elena Savițki are permis de conducere și pentru a se deplasa în raza localității, raionului, pe timp de zi, nu are necesitatea de a avea un șofer, însă l-a angajat din următoarele motive:

- pe parcursul activității în calitate de primar a constatat că autoturismul primăriei este într-o stare tehnică nesatisfăcătoare și permanent este nevoie de intervenție a unui specialist în domeniul auto, mecanică auto, pentru a-l întreține în stare funcțională, or Dnei., în calitate de primar, nu dispune de timp pentru aceste lucruri, totodată nu are nici cunoștințe în acest domeniu;
- pentru primar, ca doamnă, este obositor de a conduce la distanțe mai mari – Chișinău, Cahul, etc., cu atât mai mult că nu cunoaște absolut orașul Chișinău, dar în interes de serviciu, aproape în fiecare lună este necesar de a se deplasa Dnei sau alți funcționari ai primăriei la Chișinău;
- funcția de primar presupune muncă nenormată, inclusiv pe timp de noapte, în situații neordinare, ceea ce, ca și doamnă, nu este posibil să o facă fizic, din motive de securitate, dar și de risc pentru demnitate personală. În acest sens, deseori, în virtutea obligațiilor de funcție în ceea ce privește gestionarea situațiilor de urgență, este nevoită să se deplaseze în teritoriu, inclusiv în pădurea din gestiunea Primăriei, pe câmp, etc., pe timp de noapte, la apelul pădurarului, poliției, pompierilor, în legătură cu diverse situații ieșite din comun.
- L-a angajat prin cumul, în funcția de șofer, la Primăria Borogani, la 0,5 unități, anume pe cet.Savițki Ilie – soțul Dumneaei, din următoarele motive:
  - Este un bun profesionist în domeniul auto, la circulația pe drumurile publice, în trafic intern și internațional, cu o vechime în muncă de peste 30 de ani, categorii de vehicule A,B,C,D,BE,CE,DE.(copia permisului de conducere a fost anexat), ceea ce corespunde cerințelor funcției față de persoană pentru a asigura integritatea călătorilor și a automobilului în trafic.
  - Are studii medii tehnice, calificarea „TEHNICIAN-MECANIC”, ceea ce garantează abilități și pregătire profesională în scopul asigurării integrității autoturismului pe care îl are în primire, exploatarea autoturismului în

conformitate cu instrucțiunile prevăzute în cartea tehnică a acestuia, precum și întreținerea autoturismului, ceea ce presupune efectuarea la timp a reviziilor tehnice, schimburilor de ulei și filtrelor, a pieselor uzate, gresarea elementelor ce necesită această operațiune, etc. Grație muncii de bază în calitate de șofer pe ruta Borogani-Chișinău-Borogani cunoaște foarte bine traseul și însuși municipiul Chișinău, ne poate, și ne acordă adăugător, la necesitate, servicii de curier, transmițând diverse acte spre și de la partenerii de dezvoltare ai Primăriei. Datorită acestui serviciu se economisesc atât surse financiare publice pentru deplasarea angajaților Primăriei la Chișinău, cât și combustibilul. De asemenea, se folosește util timpul angajaților, astfel crește eficiența activității primăriei.

- Anume soțul D. Elena Savițki, șoferul primăriei, este unica persoană din localitate, disponibilă și motivată, să o însoțească, inclusiv pe timp de noapte, pentru a-și exercita obligațiunile de funcție ale primarului de a gestiona situațiile de urgență (infrațiuni, tăieri ilicite a pădurii din gestiunea Primăriei, incendii) sau la necesitatea de a monitoriza activitatea angajaților care activează noaptea (paznici, operatori) etc..

Conform art.10 alin.(1) din Legea nr.768/2000 privind statutul alesului local, primarul, în calitate de ales local trebuie *„să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la consolidarea autorității administrației publice locale pe care o reprezintă, onorarea obligațiilor civice, asigurarea ordinii publice și la respectarea legislației”*.

Este extrem de important pentru un ales local, în special pentru persoana cu funcție de demnitate publică, ca să-și păstreze reputația nepătată, or din necesitatea de a-și exercita obligațiunile de funcție, să nu dea temei pentru insinuări și interpretări indecente din partea unor rău-voitori vis-a-vis de stereotipurile care încă mai persistă în societatea noastră, în special în mediul rural, legate de femeie, în general, și de femeie cu funcție de conducere, în special. În decizia de a-l angaja pe dl Savițki Ilie, dna Savițki Elena, și-a folosit dreptul legal de a fi apărată contra atacurilor neîntemeiate la onoarea, demnitatea și reputația Dumneaei, ca primar, dar și ca doamnă.

- După 07.01.2018 a mai apărut un motiv foarte convingător de a-l păstra pe dl Savițki Ilie, care este soțul Dnei, în funcția de șofer la primăria pe care o conduce: în noaptea de 07.01.2018, în jurul orei 03.20, în gospodăria personală au pătruns persoane necunoscute care au incendiat

automobilul personal de model "Dacia Duster", care se afla în curte, alături de automobilul fiicei sale - Savițki Liliana, astfel i-a fost deteriorat intenționat bunul care aparține familiei Dnei., punând în pericol și bunul copiilor. Dauna cauzată în urma incendiului a fost estimată la suma de 61752 lei. A fost refuzată cererea soțului Savițki Ilie, de a porni urmărire penală pe faptul deteriorării prin incendierea automobilului. La 01.02.2018 au fost informați că a fost emisă o ordonanță privind refuzul în începerea urmăririi penale, luându-se în calcul doar suma prejudiciului cauzat, dar nu și motivul, circumstanțele producerii acestei infracțiuni, care vădit indică legătura cauzală a acesteea cu funcția de demnitate publică pe care o deține. În acest moment a înțeles că viața și sănătatea personală, dar și a membrilor familiei Dnei sunt în pericol, și că nimeni, nici chiar organele de drept nu o protejează, cu excepția soțului Dnei.

1. Conform art.2 din Legea nr.16-XVI din 15.02.2008 cu privire la conflictul de interese, care era în vigoare la data angajării în muncă la primărie a soțului dnei Savițki, noțiunea de „conflict de interese” prevede *„conflictul dintre exercitarea atribuțiilor funcției deținute și interesele personale ale persoanelor prevăzute la art.3, în calitatea lor de persoane private, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obiectivă și imparțială a obligațiilor și responsabilităților ce le revin potrivit legii”*.

În situația dată, soțul Doamnei Savițki Elena nicidecum nu o poate influența necorespunzător la îndeplinirea obiectivă a atribuțiilor de primar, ba din contra – este unica persoană de încredere care o poate ajuta, apăra, cui îi poate încredința mai multe lucruri și care o însoțește, la necesitate, zi și noapte în locurile și situațiile cele mai complicate din teritoriul administrat și nu numai.

Respectiv, considerăm,că în situația descrisă mai sus, nu poate fi prezent conflictul de interese.

2. Potrivit art.9 alin.(1) lit a) din aceeași Lege, dna primar trebuia să informeze în scris, șeful ierarhic sau organul ierarhic superior despre presupusul interes al Dumneaei ori al soțului, legat de emiterea dispoziției de angajare a soțului în funcția de șofer la primăria condusă. Vă mai comunicăm următoarele:

- a) În rezultatul angajarii cet. Savițki Ilie în funcția de șofer la 0,5 unități la primăria condusă de către D. Savițki Elena, nimeni nu a avut și nici acum nu are un interes personal ilegal, care ar influența negativ activitatea de primar;

b) după statutul funcției de primar pe care o deține Doamna Elena Savițki, Dnei. nu are șef ierarhic sau organ ierarhic superior, la care s-ar putea apela (informa) în cazul vre-unui conflict de interese.

3. Cu toate că alin.(2) la art.10 din aceeași Lege prevede obligația de a informa Comisia Națională de Integritate despre depistarea de încălcări ale prezentei legi, considerăm, că conflictul de interese, în situația descrisă mai sus, nu a avut loc și, respectiv, nu a fost necesitatea de a informa CNI.
4. În conformitate cu art.12 alin.(3) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale „*Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică*”.

În cazul angajării dlui Savițki Ilie în funcția de șofer, primarul nu a avut nici un interes personal, a prevalat interesul public, asigurând prin această acțiune buna funcționare a primăriei. Prin emiterea dispoziției de angajare a soțului – Savițki Ilie:

- a fost apreciat profesionalismul și disponibilitatea, motivarea de a îndeplini sarcinile incluse în fișa de post a șoferului;
- primarul a exercitat obligațiunile de funcție de a emite sau aproba acte administrative pentru personalul din cadrul primăriei;
- a respectat normele legale, precum și drepturile angajatului la salarizare, concediu, etc.;
- în scopul asigurării transparenței și a controlului intern, *dar și pentru a exclude orice influență în exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului de demnitate publică*, toate actele primare, inclusiv calculele contabile, fișele de evaluare a performanței, tabele de pontaj etc., ce stau la baza emiterii și aprobării actelor de salarizare, dispozițiilor cu privire la acordarea premiului anual personalului din unitate, sunt întocmite și semnate de către contabilul-șef și contabilul- responsabil de calcularea salariului, precum și de secretarul consiliului sătesc și al primăriei, iar fișele de evaluare a performanțelor profesionale individuale ale

angajatului Savițki Ilie, ce stau la baza emiterii dispozițiilor cu privire la stabilirea sporului pentru performanță, sunt întocmite și semnate de către funcționarul cu funcție publică de conducere din primărie – secretarul consiliului sătesc și a primăriei;

Este important și faptul că toate dispozițiile emise cu referire la dl Savițki Ilie sunt colective, dar nu unipersonale.

De asemenea, Vă comunicăm, că la 11.11.2020, Savițki Ilie a fost eliberat din funcția de șofer al Primăriei Borogani, din proprie inițiativă. Dispoziția cu privire la demisie este emisă de către secretarul Consiliului sătesc Borogani, care la moment exercita interimatul, în legătură cu aflarea în concediu ordinar al primarului.

Nerespectarea procedurii:

Nesoluționarea conflictului de interese, în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale nr.133 din 17.06.2016 constituie contravenției administrative reglementată de art.313/2 Cod contravențional și se sancționează cu amendă. ANI a depășit această etapă și a adoptat direct sancțiunea.

I. Constatarea eronată a faptelor :

Art.2 al Legii privind declararea averii și intereselor personale nr.133 din 17.06.2016 definește clar că conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii.

Statutul eronat al conflictului:

O altă eroare este constatarea unui conflict de interese real, pe când **conflictul este stins.**

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

12. Guvernul Republicii Moldova prin formarea Autorității Naționale de Integritate în anul 2016 are menirea de a implementa prevederile Legii nr.132/2016 și Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale în coroborare cu Legea integrității, nr.82/2017 și nu în ultimul rând cu Legea nr. 436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală și Legii nr.768-XIV din 2 februarie 2000 privind statutul alesului local.

În consecința acțiunilor menționate la cap. II primarul este lipsit pe o perioadă îndelungată de timp de 3 ani de exercitarea mandatului , încredințat de cetățenii com. Borogani, r-1. Leova pe un termen de 4 ani, drept care a fost realizat prin vot liber exprimat, alegere ce le aparține. Ridicarea mandatului conduce la compromiterea programele locale și prestarea serviciilor publice

locale, precum și, în rezultat, micșorarea credibilității aleșilor locali și autorităților locale în fața cetățenilor.

În contextul celor menționate mai sus, pentru a evita conflictul de interese în speță s-a încercat și de a delega atribuțiile primarului aferente persoanei (instituției) secretarului (notă: în marea majoritate a localităților rurale lipsește funcția de viceprimar), dar oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat, interpretând restrictiv legislația în domeniul APL (autonomiei locale), notifică actele prin care primarul delegă unele atribuții secretarului sau altui funcționar din cadrul primăriei. În rezultat se creează un cerc vicios, care nu duce la soluționarea echitabilă a problemei. Iar Autoritatea națională de Integritate intervine prin actele de constatare și sancționează primarii prin ridicarea mandatului.

Sunt excesive de asemenea și situația când alesul local este sancționat foarte sever, încălcările fiind neesențiale, având un caracter formal. Pentru orice încălcări minore și pentru prima dată există măsuri ca prescripție (avertisment) și un termen pentru înlăturarea încălcărilor, pe când Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale aplică cele mai dure sancțiuni –ridicarea mandatului și interzice de a ocupa astfel de funcții pe un termen de 3 ani.

Considerăm că Autoritatea Națională de Integritate efectiv face abuz și încalcă prevederile constituționale, internaționale și legale privind dreptul de vot, procedura de sancționare și principiul prezumției nevinovăției folosindu-se de unele prevederi ale legii pe care le considerăm neconstituționale, precum și prin interpretarea abuzivă a situațiilor de drept.

Considerăm că înalta Curte ar trebui să facă regulă în aplicarea uniformă și corectă a prevederilor legilor menționate, astfel ca să nu se facă abuz cum ar fi în speță.

Funcționarii ANI admit abuz și reieșind din faptul că la art.23 al Legii nr.133/2016 este în contradicție cu prevederile Legii nr.82/2017, care prin art.12 prevede dreptul ca persoana aflata în incompatibilitate :

- b) să întreprindă acțiuni, în termen de două luni, în vederea încetării raporturilor ierarhice nemijlocite cu rudele directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau cu rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), cu concubinul/concubina în cadrul aceleiași entități publice;

- Legii nr. 263/2012 privind interpretarea articolului 7 alineatul (1) literele c) și d) din Legea nr.768-XIV din 2 februarie 2000 privind statutul alesului local conform căroră:

a) prevederile privind incompatibilitatea calității de funcționar public, de angajat în subdiviziunile autorităților administrației publice locale... se aplică funcționarilor publici și angajaților din subdiviziunile autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială; **în speță avem sancționarea persoanei cu demnitate publică.**

Prevederile Legilor nr.133, nr. 132 din 17 iunie 2016 nu pot să contravină și Legii statutului aleșilor locali, care sunt aleși prin mandat direct de către cetățeni. ANI a echivalat un ales local cu un funcționar public ordinar. Aplicarea unor sancțiuni formal - arbitrare duce efectiv la lipsirea acestora de mandatul acordat de cetățean.

Prevederile menționate contravin Constituției în aspectul principiilor securității juridice, prezumției nevinovăției și individualizării răspunderii, cum ar fi în special procedura, garanțiile procesuale și respectarea principiului prezumției nevinovăției: Art. 21 din Constituția Republicii Moldova prevede expres: ” Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.,, Art.22 - Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care în momentul comiterii nu constituia un act delictuos.

Art.38 (3) - Dreptul..... de a fi aleși este garantat cetățenilor, în condițiile legii.

Art.54 (3) – Restrângerile legale nu pot fi admise asupra drepturilor proclamate în art.20-24 Constituție.

Astfel prevederile contestate sunt incerte (nu asigură securitatea juridică a raporturilor reglementate) și lasă câmp de acțiune discreționară și abuzivă din partea ANI, inclusiv admite ca o persoană să fie pedepsită de 2 sau mai multe ori. Astfel actul de constatare al Autorității Naționale de Integritate se transformă în act de sancționare echivalent cu o hotărâre judecătorească de sancționare, deși sancționarea ar trebui efectuată în limitele unei proceduri contravenționale sau penale (Codul contravențional conține deja componente respective și sancțiuni). Subsecvent aceste prevederi încalcă principiul previzibilității, individualizării răspunderii și prezumției nevinovăției. Privarea de dreptul de a exercita anumite funcții sunt sancțiuni contravenționale (penale), iar aplicarea în alt mod duce la dispersarea legislației contravenționale și încălcarea principiilor dreptății și individualizării răspunderii – interzicerea de a fi sancționat de 2 sau mai multe ori pentru aceeași faptă (art. 7 și 9 din Codul contravențional al RM) și în lipsa unui proces de judecată, în baza art.20 și 26 din Constituție (accesul liber la justiție și dreptul la apărare).

Considerăm că încetarea raporturilor de serviciu sau mandatului trebuie să aibă loc în cadrul unei proceduri echitabile de ordin disciplinar, contravențional, etc., unde sunt garantate drepturile pretinsului delincvent, are loc cercetarea obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei, precum și asigurarea principiului individualizării răspunderii. Legile din domeniul integrității contestate nu garantează standardele menționate cum ar fi în principal că indiferent de caracterul faptei (neesențială, comisă pentru prima dată, înlăturarea consecințelor, etc.) pentru toți se aplică o singură sancțiune: „decăderea din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică... pe o perioadă de 3 ani”.

Contenciosul administrativ, în cadrul căror se examinează actele de constatare ANI, are absolut alte sarcini și principii. Astfel conform art. 43 din Codul administrativ al RM, nr. 116/2018, contenciosul administrativ se desfășoară conform principiului „contradictorialității”, care este opus principiului prezumției nevinovăției, iar art. 2 alin. (3) lit. b) din Codul respectiv expres exclude de la examinarea în procedură administrativă și de contencios administrativ „raporturilor juridice ale autorităților publice care acționează în baza Codului contravențional sau Codului penal;”. Subsecvent se observă o încălcare a principiilor constituționale, internaționale în domeniul drepturilor omului (prezumția nevinovăției, individualizarea răspunderii, dreptul la un proces echitabil, etc.) și a securității raporturilor juridice privind sancționarea sau aplicarea răspunderii juridice sub formă de privare de dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică pe o anumită perioadă.

De asemenea se conțin prevederi care încalcă principiul neretroactivității legii și aplicării unei sancțiuni mai severe. Acest drept este garantat prin art.22 al Constituției. Legea se aplică și asupra situațiilor de pana la data adoptării Legii nr.132 din 17.06.2016 și asupra mandatelor de primar deja încetate.

Prin urmare, în cazul examinat este vorba de amestecul abuziv din partea autorităților administrației publice centrale în exercițiul puterii locale, neglijarea totală a standardelor Cărții Europene a Autonomiei Locale, încălcarea dreptului la un proces în instanțele de judecată, precum și încălcarea hotărârilor anterioare ale Curții Constituționale cu privire la APL și privind individualizarea răspunderii juridice.

Competențele stabilite prin Legea nr.133 și nr 132 din 17 iunie 2016 nu pot să contravină Legii statutului aleșilor locali, care sunt aleși prin mandat direct de către cetățeni. ANI echivalează un ales local (are un mandat acordat de cetățean) cu un funcționar public ordinar care activează efectiv pe o perioadă nedeterminată și poate reveni ulterior la funcția respectivă. În cazul alesului local sancțiunea constă în lipsirea indirectă de mandat (sancțiunea constă în privarea de exercitarea funcției pe 3 ani, iar mandatul este doar de 4 ani). Plus la aceasta încălcarea poate ține de un mandat anterior cum ar fi cazul în speță, respectiv se încalcă principiul securității juridice și egalității în fața legii (un ales local care a încălcat poate obține următorul mandat de 4 ani, iar altul nu obține!?). Aceasta se datorează și faptului că legile contestate nu au termene și limite de aplicare a sancțiunii privării pe 3 ani. Astfel aplicarea unor sancțiuni formal - arbitrare duce efectiv la lipsirea acestora de mandatul acordat de cetățean și afectează direct voința alegătorului care constituie baza puterii de stat.

13. LEGISLAȚIE ȘI PREVEDERI RELEVANTE

Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

[...].

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 76

Intrarea în vigoare a legii

Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.

Articolul 109
**Principiile de bază ale administrării
publice locale**

(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă.
[...].

Articolul 112
Autoritățile sătești și orășenești

(1) Autoritățile administrației publice, prin care se exercită autonomia locală în sate și în orașe, sânt consiliile locale alese și primarii aleși. Consiliile locale și primarii activează, în condițiile legii, ca autorități administrative autonome și rezolvă treburile publice din sate și orașe.
[...].

Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15 octombrie 1985
(ratificată fără rezerve prin Hotărârea Parlamentului nr.1253-XIII din 16 iulie
1997)

Articolul 4
Raza de acțiune a autonomiei locale

1. Competențele de bază ale colectivităților locale sunt fixate prin Constituție sau prin lege. Totuși, această dispoziție nu împiedică a se atribui colectivităților locale competențe în scopuri specifice, în conformitate cu legea.
2. Colectivitățile locale dispun în cadrul legii de toată latitudinea de a lua inițiativa pentru orice chestiune care nu este exclusă din câmpul competențelor lor sau care este atribuită unei alte autorități.
3. Exercițiul responsabilităților publice trebuie, de-o manieră generală, să revină de preferință acelor autorități care sunt cele mai apropiate de cetățeni. Atribuirea unei responsabilități unei alte autorități trebuie să țină cont de amploarea și de natura sarcinii și de exigențele de eficacitate și de economie.
4. Competențele încredințate colectivităților locale trebuie să fie în mod normal depline și întregi. Ele nu pot fi puse în cauză sau limitate de către o altă autoritate centrală sau regională numai în cadrul legii.

Articolul 7

Condițiile de exercitare a responsabilităților la nivel local

1. Statutul aleșilor locali trebuie să asigure liberul exercițiu al mandatului lor.

[...].

Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435-XVI din 28.12.2006

Articolul 1. Noțiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:

autonomie locală – dreptul și capacitatea efectivă a autorităților publice locale de a reglementa și gestiona, în condițiile legii, sub propria lor responsabilitate și în interesul populației locale, o parte importantă din treburile publice;

autonomie decizională – dreptul autorităților publice locale de a adopta liber decizii, în condițiile legii, fără intervenții din partea altor autorități publice, în scopul realizării intereselor sale;

[...]

Articolul 3. Principiile descentralizării administrative

Descentralizarea administrativă are la bază următoarele principii:

a) *principiul autonomiei locale*, care presupune garantarea dreptului și capacității efective a autorităților publice locale de a reglementa și gestiona, conform legii, sub propria lor responsabilitate și în interesul populației locale, o parte importantă din treburile publice;

d) *principiul integrității competențelor*, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acesteia nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în cazurile prevăzute de lege;

[...].

Legea privind administrația publică locală, nr. 436-XVI din 28.12.2006

Articolul 3. Principiile de bază ale administrării publice locale

(1) Administrarea publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților publice locale și consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit.

(2) Autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în

tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat.

[...].

Articolul 6. Raporturile dintre autoritățile administrației publice

(1) Consiliile locale și cele raionale, primarii și președinții de raioane funcționează ca autorități administrative autonome, soluționând treburile publice din sate (comune), orașe (municipii) și raioane în condițiile legii.

(2) Raporturile dintre autoritățile publice centrale și cele locale au la bază principiile autonomiei, legalității, transparenței și colaborării în rezolvarea problemelor comune.

(3) Între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu există raporturi de subordonare, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

[...].

(5) Autoritățile administrației publice centrale consultă asociațiile reprezentative ale autorităților administrației publice locale în problemele ce țin de administrația publică locală.

[...].

Codul contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24 octombrie 2008

Articolul 7. Principiul dreptății

Persoana poate fi sancționată numai pentru contravenția în a cărei privință este dovedită vinovăția sa, cu respectarea normelor prezentului cod.

Articolul 9. Principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale

(1) La aplicarea legii contravenționale se ține cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante.

(2) Nimeni nu poate fi supus de două ori răspunderii contravenționale pentru una și aceeași faptă.

Articolul 313². Nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese

(1) Nedeclararea conflictului de interese de către persoana care activează în cadrul unei organizații publice în sensul Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale

se sancționează cu amendă de la 45 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 de unități convenționale aplicată

persoanei cu funcție de răspundere cu privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

(2) Nesoluționarea conflictului de interese în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale

se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Articolul 313⁴. Încălcarea regimului juridic al incompatibilităților și limitărilor aplicabile funcției publice sau funcției de demnitate publică

Încălcarea regimului juridic al incompatibilităților și limitărilor aplicabile funcției publice sau funcției de demnitate publică prin:

a) nesoluționarea în termenul legal a incompatibilităților privind funcția publică, funcția publică cu statut special, funcția de demnitate publică sau activitatea alesului local conform legislației ce reglementează statutul acestor persoane și conform legislației privind declararea și controlul averii și a intereselor personale;

b) folosirea în interes privat a simbolurilor oficiale care au legătură cu exercitarea mandatului, a funcției publice sau a funcției de demnitate publică, admiterea folosirii numelui său însoțit de calitatea de agent public, a vocii ori a semnăturii sale în orice formă de publicitate pentru un agent economic, pentru un produs comercial național sau străin contrar prevederilor legislației integrității și ale legislației privind declararea și controlul averii și a intereselor personale,

se sancționează cu amendă de la 50 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, inclusiv de a ocupa funcții publice și funcții de demnitate publică, pe un termen de la 6 luni la un an, sau cu amendă de la 200 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr.133 din 2016

Articolul 2. Noțiuni

[...].

conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii;

interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;

[...].

Articolul 11. Principiile generale de evitare a conflictelor de interese

În procesul îndeplinirii atribuțiilor lor de serviciu, subiecții declarării sînt obligați să respecte următoarele principii generale de evitare a conflictelor de interese:

- a) servirea interesului public cu imparțialitate și obiectivitate;
- b) asigurarea transparenței și a controlului public al activității;
- c) responsabilitatea individuală și exemplul personal.

Articolul 12. Categoriile conflictelor de interese și modul de declarare a acestora

(1) Subiectul declarării se poate afla în conflicte de interese ce pot fi împărțite în următoarele categorii:

- a) conflict de interese potențial;
- b) conflict de interese real;
- c) conflict de interese consumat.

(2) Conflictul de interese potențial reprezintă situația în care interesele personale ale subiectului declarării ar putea conduce la apariția unui conflict de interese real și care se declară în condițiile art. 4–7. Conducătorul ierarhic superior acordă consultanță privind evitarea survenirii unui conflict real ca efect al celui potențial.

(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

[...].

Articolul 23. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.

(2) Încălcarea prevederilor art. 7 alin. (4) constituie abatere disciplinară și se sancționează în conformitate cu legislația.

(3) Fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat starea de incompatibilitate nesoluționată constituie temei pentru încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia. În acest caz, prin derogare de la prevederile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunile disciplinare ce pot fi aplicate pentru săvârșirea abaterii disciplinare nu pot consta în avertisment, muștrare sau muștrare aspră.

(4) Fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru răspunderea contravențională sau penală și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.

(5) Persoana a cărei avere a fost constatată, în totalitate sau în parte, ca fiind nejustificată, printr-o hotărîre judecătorească definitivă, va fi destituită sau revocată, după caz, din funcția pe care o deține.

(6) Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin. (3)–(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electorale, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului.

(7) În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție publică sau de demnitate publică la data constatării averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese, interdicția de 3 ani se aplică potrivit legii, de la data la care a rămas definitiv actul de constatare sau, respectiv, a rămas definitivă și irevocabilă hotărîrea judecătorească prin care se confirmă existența averii nejustificate, a stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese.

(8) Autoritatea Națională de Integritate ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, care este publicat pe pagina web oficială a Autorității.

(9) Nerespectarea prevederilor art. 14 alin. (9), nedepunerea declarației de avere și interese personale în termenul și în modul stabilite de prezenta lege, după notificarea inspectorului de integritate conform art. 27 alin. (7) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, precum și refuzul subiectului declarării de a depune declarația constituie temeiuri pentru încetarea mandatului său,

Articolul 24. Dispoziții tranzitorii

[...]

(12) Situațiile de conflict de interese nesoluționate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, precum și cele apărute după intrarea ei în vigoare, se declară și se soluționează conform prevederilor prezentei legi.

**Legea privind Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din
17.06.2016**

Articolul 6. Funcțiile Autorității

În vederea realizării misiunii sale, Autoritatea are următoarele funcții

- a) exercitarea controlului averii și al intereselor personale;
- b) exercitarea controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților și al restricțiilor;
- c) constatarea și sancționarea încălcărilor regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor;

[...].

Articolul 19. Activitățile desfășurate de inspectorii de integritate

Inspectorii de integritate desfășoară următoarele activități:

- a) primesc, colectează, centralizează și procesează date și informații cu privire la situația averilor deținute de persoane în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice și de demnitate publică, de asemenea cu privire la incompatibilitățile și conflictele de interese ale persoanelor care ocupă o funcție publică sau de demnitate publică;
- b) efectuează controlul averilor și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților și al restricțiilor;
- c) efectuează controlul privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către subiecții declarării;
- d) constată diferențele substanțiale, ținînd cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării, în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și în veniturile obținute de acesta în aceeași perioadă;
- e) examinează și soluționează conflictele de interese ale persoanelor prevăzute de Legea privind declararea averii și a intereselor personale;
- f) sesizează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese;
- g) întocmesc acte de constatare în condițiile legii;
- h) constată contravenții, examinează cauze contravenționale și aplică sancțiuni contravenționale.

Articolul 39. Efectele constatării încălcării regimului juridic al conflictelor de interese

(1) În cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și îl trimite instanței judecătorești spre examinare conform procedurii stabilite de Codul contravențional al Republicii Moldova.

(2) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămâne definitiv, Autoritatea sesizează în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

(3) Prin derogare de la dispozițiile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunea disciplinară este aplicată în termen de 6 luni de la data la care rămâne definitiv actul de constatare sau de la data la care expiră termenul de contestare, în cazul în care actul de constatare al inspectorului de integritate nu a fost contestat.

(4) Din momentul ce actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese rămâne definitiv, Autoritatea, în termen de 3 luni, adresează instanței de judecată o cerere de chemare în judecată privind declararea nulității absolute a actului administrativ emis/adoptat sau a actului juridic încheiat direct ori prin persoane terțe, sau a deciziei luate cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, cu excepția cazurilor în care anularea actelor menționate ar aduce daune interesului public.

[...].

Legea integrității, nr. 82 din 25 mai 2017

Articolul 12. Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate

[...].

(2) În vederea respectării regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate în cadrul entității publice, agentul public prevăzut la alin. (1) este obligat să întreprindă următoarele măsuri:

a) să își soluționeze stările de incompatibilitate în termen de o lună din momentul începerii mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ori, în

cazul în care încetarea situației de incompatibilitate în termenul dat nu depinde de voința sa, să prezinte probe privind întreprinderea cu bună-credință a acțiunilor de eliminare a acestei situații. Responsabilitatea pentru respectarea acestei obligații nu depinde de executarea de către conducătorul entității publice a obligației prevăzute la alin. (3) lit. a);

b) să întreprindă acțiuni, în termen de două luni, în vederea încetării raporturilor ierarhice nemijlocite cu rudele directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau cu rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), cu concubinul/concubina în cadrul aceleiași entități publice;

c) să evite folosirea în interes privat a simbolurilor oficiale care au legătură cu exercitarea mandatului, a funcției publice sau a funcției de demnitate publică;

d) să nu admită folosirea numelui său, însoțit de calitatea sa de agent public, a vocii ori a semnăturii sale în orice formă de publicitate în favoarea unui agent economic sau a vreunui produs comercial, național ori străin.

[...]

(4) Derogațiile de la prevederile prezentului articol sînt permise doar în măsura în care sînt prevăzute de legislația specială care reglementează statutul special al agentului public.

Articolul 46. Faptele coruptibile

(1) Faptele coruptibile constituie **contravenții și abateri disciplinare**.

(2) Sînt **contravenții** următoarele fapte coruptibile:

a) neluarea măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entităților publice;

b) tăinuirea unui act de corupție ori a unui act conex acestuia sau neluarea măsurilor de rigoare;

c) încălcarea regulilor de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziție publică;

d) neasigurarea măsurilor de protecție a funcționarului public;

e) încălcarea regulilor de depunere a declarației de avere și interese personale;

f) **nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese;**

g) refuzul de conformare la decizia de soluționare a conflictului de interese.

(3) Sînt abateri disciplinare faptele coruptibile ce se referă la toate celelalte tipuri de încălcări ale obligațiilor stabilite pentru agenții publici, conducătorii entităților publice, foștii agenți publici, organizațiile comerciale, registratorii persoanelor juridice și autoritățile anticorupție, prevăzute de prezenta lege și de legile care conțin reglementări referitoare la asigurarea integrității în sectorul public și în cel privat.

14. Jurisprudență relevantă și recomandări ale Consiliului Europei în speță. Jurisprudența Curții Constituționale a RM menționează că „este insuficientă și incompletă executarea doar a dispozitivului hotărârii Curții

Constituționale. Respectarea efectului general obligatoriu al hotărârilor Curții Constituționale nu înseamnă doar a da eficiență dispozitivului acestora, ci și, în egală măsură, considerentelor, respectiv interpretării date de Curtea Constituțională textelor Constituției, or, hotărârea este un întreg, o unitate a considerentelor și dispozitivului.

Executarea hotărârii Curții Constituționale trebuie să comporte un dublu efect juridic. În primul rând, aceasta trebuie să reprezinte o garanție pentru protecția dreptului subiectiv al fiecăruia și, în al doilea rând, să devină izvor de drept pentru legiuitor și executiv, jucând rolul unui diriguitor în domeniul dezvoltării dreptului. Doar împreună aceste aspecte pot garanta supremația Constituției prin asigurarea constituționalității actelor normative".

În Hotărârea Curții Constituționale din 6 noiembrie 1995 "Cu privire la controlul constituționalității unor prevederi ale Legii cu privire la alegerile locale și Legii privind administrația publică locală" Curtea a relevat că principiul fundamental care guvernează administrația publică locală și activitatea autorităților acesteia, autonomia locală, constă în dreptul unităților administrativ-teritoriale de a-și satisface interesele proprii fără amestecul autorităților centrale.

În Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 5 august 2003, Curtea a statuat:

"Considerând administrația publică locală ca o parte componentă a autorităților publice ale statului, Constituția **obligă statul să contribuie la dezvoltarea și protejarea administrației publice locale, care, în limitele competențelor sale. ...]**

„Guvernul nu poate renunța la un drept/o obligație constituțională, inclusiv de a-și exprima acceptul sau refuzul în privința unor propuneri legislative sau amendamente .

În Hotărârea nr.33 din 10 octombrie 2013 privind interpretarea articolului 140 din Constituție, Curtea a menționat:

"63. În acest context, Curtea reține, cu titlu de principiu, că prevederile legale abrogate prin textul de lege declarat neconstituțional reintră în fondul activ al dreptului, continuând să producă efecte juridice, până la intrarea în vigoare a noilor reglementări, acesta fiind un efect specific al pierderii legitimității constituționale, sancțiune diferită și mult mai gravă decât o simplă abrogare a unui text normativ.

64. Astfel, în cazul declarării neconstituționalității unor norme de modificare/abrogare, până la operarea modificărilor de rigoare de către Parlament, urmează să se aplice prevederile anterioare modificării/abrogării, într-un mod conform considerentelor acesteia la cazul dedus examinării sale."

În Hotărârea nr.33 din 10 octombrie 2013 privind interpretarea articolului 140 din Constituție, Curtea a menționat:

"63. În acest context, Curtea reține, cu titlu de principiu, că prevederile legale abrogate prin textul de lege declarat neconstituțional reintră în fondul activ al dreptului, continuând să producă efecte juridice, până la intrarea în

vigoare a noilor reglementări, acesta fiind un efect specific al pierderii legitimității constituționale, sancțiune diferită și mult mai gravă decât o simplă abrogare a unui text normativ.

64. Astfel, în cazul declarării neconstituționalității unor norme de modificare/abrogare, până la operarea modificărilor de rigoare de către Parlament, urmează să se aplice prevederile anterioare modificării/abrogării, într-un mod conform considerentelor acesteia la cazul dedus examinării sale.”

De asemenea conform dispozitivului Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 13.02.2014 “Pentru controlul constituționalității alineatului (7) al articolului 88 din Codul fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997 și potrivit jurisprudenței sale anterioare, “Curtea reiterează că un element de bază al regimului constituțional îl constituie administrația publică locală. Fiind chemată să soluționeze problemele de interes local, ea joacă un rol important în dezvoltarea unităților administrativ-teritoriale și în asigurarea activității serviciilor publice.

Respectiv în Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 5 august 2003, s-a concluzionat:

“Considerând administrația publică locală ca o parte componentă a autorităților publice ale statului, Constituția obligă statul să contribuie la dezvoltarea și protejarea administrației publice locale prin organele sale – consiliul local și primarul.

Prin urmare, în cazul examinat este vorba de amestecul abuziv din partea autorităților administrației publice centrale în exercițiul puterii locale, prin lipsirea la dreptul de a fi ales și nerespectarea principiul nevinovăției, încălcarea dreptului la neaplicarea retroactivității legii.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 06.03.2018 se specifică expres următoarele.

CONDIȚIILE DE CALITATE A LEGII

„44. Articolul 1 alin. (3) din Constituție proclamă Republica Moldova ca un stat de drept și democratic. Curtea reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

45. Curtea menționează că exigențele statului de drept presupun *inter alia* asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, §41).

46. În acest context, Curtea reține că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrarului. Așa dar, asigurarea și respectarea acestor principii obligă statul să edicteze într-o manieră clară și previzibilă normele adoptate.

47 Adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin articolul 23 alin. (2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

48. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că:

„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - **norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite.** În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...].”

49. Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

50. Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann v. Elveția*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții v. Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

51. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ **legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate.** De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

52. Prin urmare, Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.”.

PRINCIPIUL INDIVIDUALIZARII SANCTIUNILOR

„53. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că prin individualizarea legală **legislatorul trebuie să ofere judecătorului competența de stabilire a pedepsei în anumite limite predeterminate - minimul și maximul special al pedepsei, precum și să prevadă, pentru același judecător, instrumentele care să-i permită alegerea și determinarea unei sancțiuni concrete, în raport cu particularitățile faptei și cu persoana care a comis o contravenție sau o infracțiune (HCC nr. 10 din 10 mai 2016).**

54. Astfel, individualizarea judiciară se poate realiza doar în baza unor mecanisme de apreciere reglementate de lege, fiind astfel o expresie a principiului legalității.

55. De asemenea, în Hotărârea nr. 10 din 10 mai 2016, Curtea a subliniat că *în lipsa unei sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii persoana nu are nici o posibilitate reală și adecvată de a beneficia pe cale judiciară de protejarea drepturilor sale*, inclusiv de o sancțiune echitabilă. Individualizarea sancțiunii trebuie să reflecte relația dintre sancțiune (proporția și natura acesteia) și gradul pericolului social al faptei.

56. În acest sens, Curtea a statuat că **lipsa posibilității instanței de judecată de a aplica criteriile pentru individualizarea sancțiunii în cauza concretă și aplicarea unei sancțiuni absolut determinate nu asigură caracterul ei echitabil.**

[....].

57. Curtea menționează că principiul certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept, consfințit prin art. 1 alin.(3) din Constituție. Așadar, asigurarea și respectarea principiului certitudinii juridice obligă statul să edicteze într-o manieră previzibilă normele adoptate.

58. Curtea reține că, în temeiul art. 10 pct. 5 din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi, Serviciul Fiscal de Stat aplică față de întreprinderi și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, **sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite** pentru efectuarea decontărilor în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, în baza obligațiilor lor financiare, încălcând modul stabilit de decontare prin virament, **precum și pentru efectuarea decontărilor în numerar și prin virament prin intermediari**, indiferent de suma decontării efectuate.

59. Totodată, Curtea observă că **efectuarea ilegală a plăților în numerar și prin virament prin intermediari se sancționează și în temeiul art. 293 din Codul contravențional.**

60. Așadar, Curtea constată că sancțiunea pentru efectuarea ilegală a plăților prin intermediari poate fi aplicată concomitent atât în temeiul Codului contravențional, cât și al Legii cu privire la antreprenariat și întreprinderi.

61. Curtea observă că legiuitorul nu a instituit nici o diferență între faptele care atrag răspunderea potrivit acestor două acte legislative, acestea fiind reglementate în mod paralel.

62. Astfel, Curtea nu poate reține alegațiile reprezentantului Serviciului Fiscal de Stat precum că sancțiunea prevăzută de art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi este aplicabilă doar persoanelor care practică activitate de întreprinzător, iar sancțiunea cuprinsă la art. 293 din Codul contravențional este incidentă persoanelor care nu practică o asemenea activitate. De altfel, din conținutul normelor disputate, Curtea nu constată nici

un criteriu care să permită efectuarea distincției la calificarea faptei în funcție de subiectul răspunderii. Mai mult, Curtea observă că art. 293 din Codul contravențional este inclus în Capitolul XV, intitulat „*Contravenții ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare*”, fapt care demonstrează intenția legiuitorului de a sancționa activitățile ilegale desfășurate de către persoanele care practică activitate de întreprinzător.

63. De asemenea, Curtea nu poate reține nici argumentele invocate în ședință de către reprezentantul Parlamentului, care a menționat că art. 10 pct. 5 alineatul doi din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi enumeră în mod exhaustiv subiecții pentru care nu este aplicabilă sancțiunea prevăzută de art. 10 pct. 5 alineatul întâi din lege și, prin urmare, acești subiecți cad sub incidența art. 293 din Codul contravențional. Or, Curtea observă că anume prevederile alineatului doi din pct. 5 al art. 10 al Legii nr.845/1992 nu sunt aplicabile în cazul **efectuării decontărilor prin intermediari**. Prin urmare, *per a contrario* efectuarea decontărilor prin intermediari poate fi sancționată atât în temeiul art. 10 pct. 5 al Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, cât și în temeiul art. 293 din Codul contravențional.

64. În acest context, în jurisprudența sa anterioară, Curtea a subliniat că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite **paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică**. Or, în procesul de legiferare este **interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative** (HCC nr.2 din 30.01.2018, §45).

65. De asemenea, Curtea observă că art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi instituie amenda într-o formă absolut determinată, și anume 10 la sută din sumele plătite.

66. În același timp, sancțiunea care poate fi aplicată în temeiul art. 293 din Codul contravențional constituie o amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, de la 90 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere sau o amendă de la 240 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

67. Astfel, Curtea reține că, în temeiul prevederilor art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, instanța de judecată nu are posibilitatea de a individualiza sancțiunea, rolul său fiind redus la o simplă formalitate de validare a actului de constatare.

68. Curtea reține că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că: ***dacă judecătorul este competent doar a stabili existența sau inexistența infracțiunii sau contravenției, dar nu este competent să stabilească asupra oportunității amenzii sau pedepsei, el nu exercită un control deplină jurisdicție***. În acest sens, persoana interesată este lipsită de dreptul de acces liber la un tribunal de plină jurisdicție (cauza *Silvester's Horeca SRL vs. Belgia* din 4 martie 2004).

69. De asemenea, în cauza *Chevrol v. Franța*, Curtea Europeană a reliefat că exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Aceasta trebuie să se bucure de plenitudine de jurisdicție, atât în ceea ce privește stabilirea faptelor, cât și aplicarea dreptului. **Imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 §1 din Convenția Europeană.**

70. În acest sens, Curtea reiterează că *legiuitorul nu poate reglementa o sancțiune în așa fel, încât să lipsească instanța de judecată de posibilitatea de a o individualiza*. Curtea menționează că limitarea rolului instanței de judecată lipsește de substanță garanțiile dreptului la un proces echitabil, consacrat de articolele 20 din Constituție și 6 din Convenția Europeană.

71. De asemenea, Curtea reține că prevederile legale contestate nu sunt redactate cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea din acestea. Prin urmare, prevederile contestate induc incertitudine juridică, fiind astfel contrare și articolelor 1 alin.(3) și 23 alin. (2) din Constituție.”.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

15 Admiterea prezentei sesizări spre examinare în fond.

Exercitarea controlului constituționalității prevederilor:

art. 23 alin. (3) și (4) - în partea prevederilor „și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză”, alin. (6), (7) și (9), precum și art. 24 alin. (12) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale;

art. 19 lit. f), art. 39 alin. (2) –(4) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

VI. DOCUMENTE ANEXATE:

- Actul de Constatare întocmit de A.N.I. la 04.12.2021, nr. 287/21;
- Copia mandatului de avocat Seria MA nr. 1639516 din 21.12.2020.

VII. DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Digitally signed by Osoian Lilian
Date: 2021.03.13 17:48:03 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

17. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezenta formular de sesizare sunt exacte.

Reprezentant, avocatul Lilian OSOIAN

ÎNCHEIERE

10 decembrie 2021

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani)
Instanța de judecată în componența
Președintele ședinței, judecător
Grefier

Vitalii Ciumac
Sandra Tocilă

Examinînd în ședință de judecată publică cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de avocatul Lilian Osoianu în interesele reclamantului Elena Savițki în cadrul examinării acțiunii în contencios administrativ intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Elena Savițki împotriva Autorității Naționale de Integritate cu participarea terțului Victor Carp privind anularea actului de constatare nr.287/21 din 04.12.2020,

a c o n s t a t a t :

Pe rolul Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) se află în examinare cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată în contenciosul administrativ depusă de Elena Savițki împotriva Autorității Naționale de Integritate cu participarea terțului Victor Carp privind anularea actului de constatare nr.287/21 din 04.12.2020.

În cadrul ședinței de judecată avocatul reclamantului, avocat în bază de mandat Lilian Osoianu a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.19 lit.f) și art.39 alin.(2)-(4) ale Legii nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și a art.23 alin.(3), (4), (6), (7) și (9) și art.24 alin.(12) ale Legii nr.133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale în partea prevederilor "și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză."

În ședința de judecată reprezentantul pîrîtului Autoritatea Națională de Integritate, reprezentat în bază de procură Cristina Rotari, a fost de acord cu cererea avocatului părții reclamante.

În cadrul ședinței de judecată terțul Victor Carp, fiind citat în mode legal despre data și ora ședinței de judecată, nu s-a prezentat, instanța de judecată, urmare a consultării opiniilor participanților prezenți la ședință, a constatat ca posibilă examinarea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate în lipsa acestuia.

Audiind părțile pe dosar, studiind materialele cauzei instanța de judecată, ajunge la concluzia că cererea înaintată de avocatul Lilian Osoianu în interesele reclamantului Elena Savițki este una întemeiată și urmează a fi admisă din următoarele considerente.

Conform art.195 din Codul Administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169-171.

Conform art.121 din Codul de Procedură Civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei

cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile. Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei. Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Instanța reține că, potrivit normelor de drept enunțate, sesizarea Curții Constituționale este admisibilă numai în cazul în care actul normativ este aplicat sau urmează a fi aplicat, conform opiniei instanței, în pricina concretă pe care o examinează.

Conform hotărîrii Curții Constituționale nr.15 din 06.05.1997 cu privire la interpretarea art.135 al.1 lit.g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logica între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. Ea poate fi invocată ca incident din inițiativa părților sau din oficiu de către instanța de judecată. Elementele principale ale excepției de neconstituționalitate sînt: necesitatea efectuării unui control de neconstituționalitate; existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, ale cărei drepturi sau interese au fost eventual lezate printr-o normă neconstituțională, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea și Curtea Constituțională chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate; obiectul excepției de neconstituționalitate.

În acest sens instanța reține că în cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate s-a invocat neconstituționalitatea prevederilor art.19 lit.f) și art.39 alin.(2)-(4) ale Legii nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și a art.23 alin.(3), (4), (6), (7) și (9) și art.24 alin.(12) ale Legii nr.133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale în partea prevederilor ”și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.”.

Totodată instanța conchide că potrivit art.12¹ CPC, pentru invocarea excepției de neconstituționalitate, legătura logică și indispensabilă între fondul litigiului și normele de drept ale căror constituționalitate s-a solicitat să fie verificată, este susținut în speță.

Corespunzător, reieșind din faptul întrunirii condițiilor cumulative obligatorii stipulate la pct.82 din Hotărîrea Curții Constituționale din 09.02.2016 pentru a fi posibilă sesizarea Curții Constituționale, instanța conchide de a admite cererea avocatului Lilian Osoian înaintată în interesele reclamantului Elena Savițki privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, or în cazul deferit judecării, instanța de judecată se va conduce și va aplica la soluționarea cauzei inclusiv și prevederile Legii nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și a Legii nr.133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

În temeiul celor expuse și în conformitate cu prevederile art.195, art.230 din Codul Administrativ, art.12¹ alin.1, 2 din Codul de Procedură Civilă, instanța de judecată,

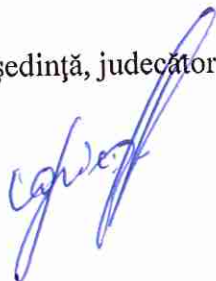
DISPUNE :

Se admite cererea avocatului Lilian Osoian înaintată în interesele reclamantului Elena Savițki.

Se sesizează Curtea Constituțională privind controlul constituționalității prevederilor art.19 lit.f) și art.39 alin.(2)-(4) ale Legii nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și a art.23 alin.(3), (4), (6), (7) și (9) și art.24 alin.(12) ale Legii nr.133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale în partea prevederilor ”și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.”

Încheierea separat nu se supune nici unei căi de atac, dar poate fi atacată o dată cu fondul cauzei.

Președinte de ședință, judecător

Vitalii Ciurac

